

γεωδρoμιο

Τεύχος 07 * Σάββατο 31.08.13
Εβδομαδιαίο περιοδικό του «Επενδυτή»

Σύμνη αναφοράς

Σύμη... αναφοράς

Ο μύθος λέει ότι στη Σύμη γεννήθηκαν οι τρεις Χάριτες
και ότι η νύμφη Σύμη ζευγάρωσε με τον Ποσειδώνα
και γέννησε τον Χθόνιο, βασιλιά των πρώτων κατοίκων του νησιού

ΚΕΙΜΕΝΟ-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΜΑΡΩ ΚΟΥΡΗ

Την αγάπη τους για
την αρχαιοελληνική
αρχιτεκτονική έδειξαν
οι Κυρπάθιοι μάστορες,
χτίζοντας σπίτια
αρχοντικά με αετώματα
και λαμπερά χρώματα

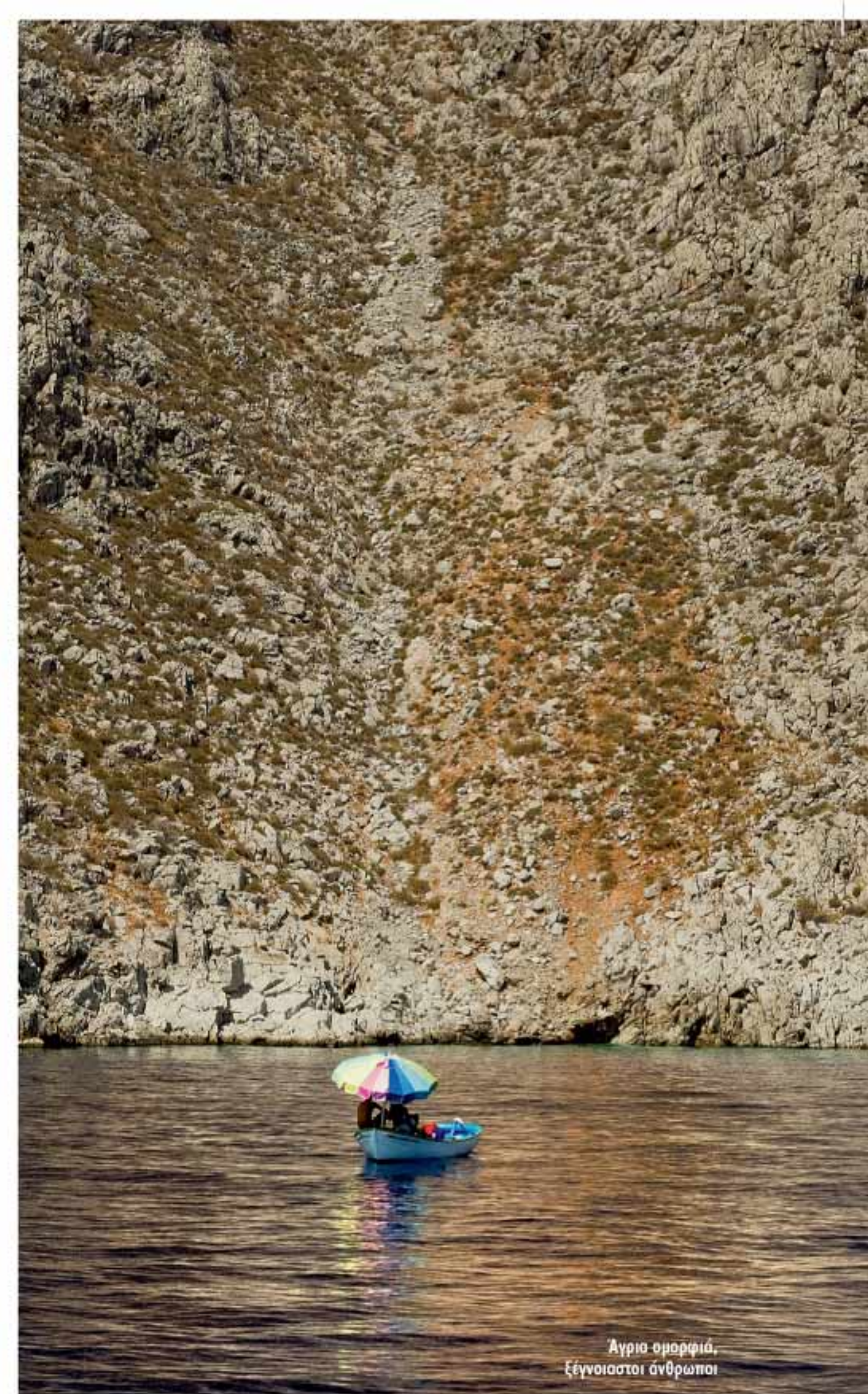
Μέσα στον οικισμό του Γιαλού κρύβονται αξιοθέατα
όπως η μητρόπολη με τη βοτσαλωτή αυλή και το πέτρινο
καμπαναριό, τα σοκάκια με τα περιποιημένα νεοκλασικά

Ένα μικρό «διαμάντι» στη μέση του πελάγους δίνει μαθήματα υψηλής αισθητικής μέσα απ' την απλότητα

Άδεια σοκάκια στο Χωριό έτοιμα να γεμίσουν με παιδικές φωνές

Άγρια ομορφιά, ξέγνοιαστοι άνθρωποι

Μας εκπλήσσει ευχάριστα το συναίσθημα που νιώθουμε όταν το καίκι πλησιάζει στον Γιαλό με την παινιδιάρικη αρχιτεκτονική του, που σφραγίζεται από την πλαστικότητα και τις έντονες χρωματικές αντιθέσεις. Η αισθητική φυσιογνωμία του μοιάζει να θέλει να επιβληθεί στην άγονη, μονότονη γη. Τα ορθογώνια και παραλλη-

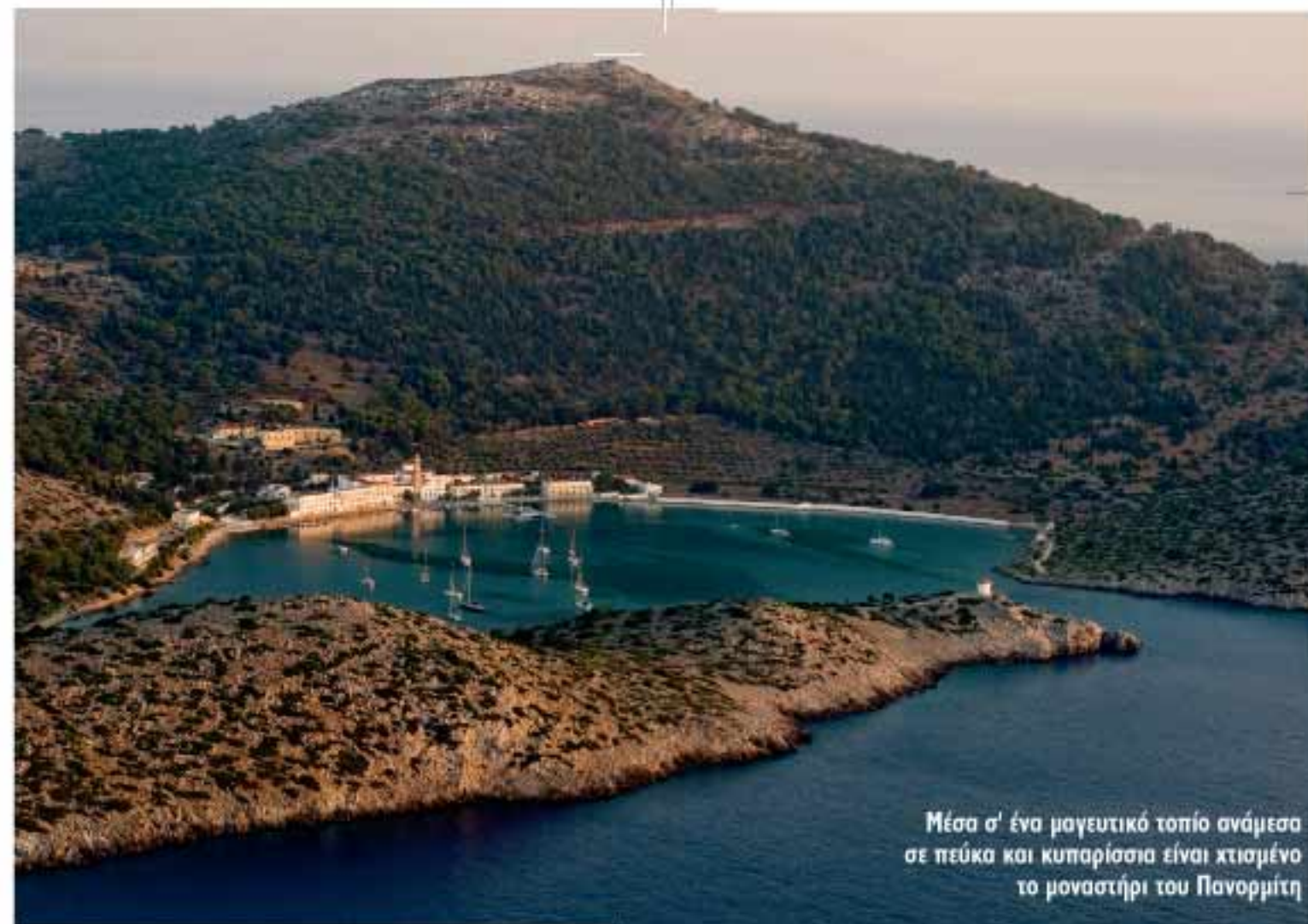
λόγραμμα σχήματα των κεραμοσκεπών των σπιτιών, με τα αετώματα και τα μπαλκόνια με τα χειροποίητα σιδερένια κάγκελα που σου δίνουν την αίσθηση ότι τα φιλοτέχνησαν γλύπτες, χτίστηκαν από την ανάγκη του νησιώτη να εκφράσει τη δίψα του για ζωή. Μπαίνοντας στα εξαίσια νεοκλασικά σπίτια παρατηρεί κανείς ότι η λαϊκή τέχνη πρωτοστατεί στον εσωτερικό διάκοσμο με σερβίτσια, φανάρια, υφαντά,

καθρέφτες και ξυλόγλυπτους σοφάδες. Ίσως ο καημός για τον χαμό του ναυτικού ή του σφουγγαρά να έκανε τη γυναίκα να προσπαθεί να φέρει τη χαρά στην καθημερινότητά της. Ο πολιτισμός άλλωστε είναι ζωή και έρωτας, κόντρα στον θάνατο, ενάντια στην πίκρα των γυμνών βράχων. Ένα δωδεκανησιακό νυφικό τραγούδι, ή ένα μοιρολόι, και μια φωτογραφία του τόπου, αρκούν για να σας παρακινήσουν να

ταξιδέψετε στη Σύμη. Στον Γιαλό, οι πρώτες ηλεκτρικές λάμπες άναψαν το 1928 στα μαγαζιά και στα σπίτια των πλουσιών. Η μικρή ηρωίδα του μυθιστορημάτων «Έρως, θέρος, πόλεμος» της Ευγενίας Φακίνου «έμενε κάτω απ' το φανοστάτι και γύριζε γύρω-γύρω κυνηγώντας τη σκιά της, σαν τη γάτα που προσπαθεί να πιάσει την ουρά της. Ζαλίστηκε και στάθηκε. Τα φώτα της προκυμαίας έκαναν τρελούς

κύκλους. Η καρδιά της χτυπούσε με δύναμη. Καταλάβαινε ότι ζούσε κάτι μοναδικό κι ότι όταν θα μεγάλωνε και θ' αποκτούσε παιδιά κι εγγόνια, θα μπορούσε να τους λέει: Ήμουν κι εγώ εκεί όταν ήρθαν τα "λεχτρικά". Ένα κοριτσάκι τρελάθηκε και γυρίζει γύρω απ' το φανάρι φώναζε κάποιος». Είναι η πρώτη εικόνα που μου ήρθε στον νου σαν πάτσα το πόδι μου στην ίδια προκυμαία κι ύστερα αχόρταγα

πήρα την κάμερα να εξερευνήσω εικόνες που τόσοι και τόσοι κινηματογραφιστές αποτυπώνουν στα «κάδρα» τους. Με το κόκκινο τρενάκι ή με την κατάλευκη άμαξα αλλοτινών εποχών, με ποδήλατο ή με τα πόδια, ξεκινάμε από το πέτρινο γεφυράκι των ερωτευμένων -όπου το βράδυ πωλούνται βιβλία σε πάγκους- και κατευθυνόμαστε προς την οργανωμένη παραλία Νος με τα πεντακάθαρα νερά που βα-

Μέσα σ' ένα μαγευτικό τοπίο ανάμεσα σε πεύκα και κυπαρίσσια είναι χτισμένο το μοναστήρι του Πανορμίτη

Πέδι: Πράσινη και αισθητική

Παραμυθένιος καλπίσκος

Αληθινό «κόσμημα» αρχιτεκτονικής, ο Γιαλός μέσα από ένα στενорύμι της Άνω Σύμης (Χωριό)

θαίνουν απότομα. Στη διαδρομή, ταβερνούλες, θαμώνες που βυθίζουν τα πόδια τους στο κύμα και τα πιρούνια τους στα μεζεδάκια, το ρολόι του πύργου του 1880 και ο ταρασανάς ή χαράνι, όπως τον λένε. Στο καφέ-μεζεδοπωλείο Paradise της παραλίας Νος η μουσική μάς ταξιδεύει. Τα βραδάκια στο «τσατί», στις μαξιλάρες πλάι στα κύματα, χαμογελαστά πρόσωπα σερβίζουν γευστικά πιάτα και δροσιστικά κοκτέιλ. «Μέχρι και ο αέρας εδώ είναι εμποτισμένος με το άρωμα του παρελθόντος»

γράφει ο συντάκτης του «Lonely Planet», ενός από τους καλύτερους ταξιδιωτικούς οδηγούς στον κόσμο, αναφερόμενος στο ξενοδοχείο Catherinettes, με τη ζωγραφισμένη στο χέρι οροφή του, τα αυθεντικά ξύλινα δάπεδα, τα άνετα δωμάτια από τα τέλη του 19ου αιώνα και τα μικρά μπαλκόνια που ατενίζουν τη μοναδική ομορφιάς εικόνα του λιμανιού. Το κτίσμα είναι η οικία Καμψοπούλου, όπου στις 8 Μαΐου 1945 υπογράφηκε το Πρωτόκολλο παράδοσης της Δωδεκανήσου στους Συμμά-

χους. Η οριστική ενσωμάτωση και παράδοση των Δωδεκανήσων στη μητέρα Ελλάδα έγινε στις 7 Μαρτίου 1948. Απέναντι από το ρολόι στεγάζεται η αστυνομία, σε ένα κτίριο που είναι το μοναδικό κατάλοιπο της σκληρής Ιταλοκρατίας. Το αρχαίο λιμάνι, ο ήσυχος οικισμός Νημποριό, θυμίζει τα μέρη που οι Έλληνες περνούσαν τις διακοπές τους τη δεκαετία του εβδομήντα. Λάδι το νερό στον μυχό με τα μεγάλα αρμυρίκια. Εδώ έχει το κυτήριό του ο καμπανοποιός Τάσος Ανα-

στασιάδης, υπερήλικας με μορφή παλικάρι-ρσία. Είναι ο πρώτος που έφερε ατμομηχανή στο νησί για να φτιάχνει καμπάνες. Μας ξεναγεί στο «μουσείο» του. Ο γιος του Φιλήμονας συνεχίζει ευτυχώς την τέχνη του. Ο κυρ Τάσος διηγείται ιστορικά γεγονότα. Σε μια στιγμή βγάζει από την τσέπη του σακακιού του ένα φιλοτεχνημένο χαρτί του 1914. Είναι η απόδειξη από τον πανελλήνιο έρανο συγκέντρωσης χρημάτων για να αγοραστεί το θωρηκτό Αβέρωφ. Στη μία του όψη του είναι γραμμέ-

νο το «ΝΑ ΚΑΜΩΜΕΝ ΕΛΛΑΔΑ ΙΣΧΥ-ΤΟΤΑΤΗΝ, ΣΕΒΑΣΤΗΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΤΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΜΕΡΑΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΧΘΡΟΥΣ ΤΗΣ». Μόλις πέσει ο ήλιος, γιοι Τούρκων, Ελλήνων και άλλων εθνικοτήτων επιστρέφουν στον μόλο, που μεταμορφώνεται σε ένα παγκόσμιο αγκυροβόλι, μία έκθεση κότερων και ιστιοφόρων. Τη νύχτα, από τις ψαροταβέρνες ακούγονται τσιφτετέλια. Μέσα στον οικισμό του Γιαλού κρύβονται αξιοθέατα όπως η μητρόπολη με ►

Όλα είναι
αρμονικά στη Σύμη.
Λες και η ομορφιά
εδώ είναι δεδομένη

Παιχνίδια στη
Μαραθούντα

Οι Ευρωπαίοι πολίτες ερωτεύονται παράφορα το νησί και πλέον αποτελούν περίπου το 5% των μόνιμων κατοίκων του

τη βοτσαλωτή αυλή και το πέτρινο καμπαναριό, τα σοκάκια με τα περιποιημένα νεοκλασικά που αγκαλιάζονται από βουκαμβίλιες. Πολύχρωμα σπιτικά με κατάφυτες αυλές έχουν γίνει φιλόξενοι ξενώνες όπως τα Garden Studios, και ο ξενώνας Ιαπετός, με γραφικά σπιτάκια, πλούσια πρωινά με συμιακές συνταγές και μια ξυλοσκέπαστη πισίνα για τις καυτές ώρες του μεσημεριού. Ο νεαρός Πάννης Πατσάκης φτιάχνει καλόγουστα χειροποίητα φανάρια συνεχίζοντας με πάθος την τέχνη των προγόνων του. Θα τον βρείτε στο εργαστήρι του τις ώρες που δεν εργάζεται ως σεφ.

Από την καρδιά του οικισμού ξεκινά η Καλή Στράτα, ένας ανήφορος 387 πλατύσκαλων που διασχίζει δίπατα αρχοντικά ξεχωριστής ομορφιάς, βαμμένα με λαμπερές ώχρες και παρδαλά χρώματα, πορτοκαλιά και πράσινα, με θολωτά κατώγια, λιακωτά και τζάκια στα υπαίθρια μαγειρεία στις αυλές. Καταλήγει στην πλατεία Συλλόγου, με το ομώνυμο εστιατόριο του Λευτέρη, που ανοίγει μόνο τα βράδια. Στη μεγάλη βεράντα του, το φεγγαρόφωτο λούζει όλο το Χωριό μέχρι το μακρινό κύμα. Στα τραπέζια παρελαύνουν φρέσκο συμιακό μαριδάκι, πεντανόστιμη γαελόπιτα (αθερίνα σε

κουρκούτι), βλίτα τοιγαρισμένα με κρεμμυδάκια, κοτόπουλο με βότανα και δαμάσκηνα, κουνέλι στιφάδο, ντόπιο κατσικάκι κοκκινιστό με ντομάτα φρέσκια και πουρέ μελιτζάνας, ψάρι με δεντρολίβανο και ντομάτα, γεμιστά με σταφίδα και κουκουναίρι. Από την πλατεία Συλλόγου ο δρόμος συνεχίζει για τα ερείπια του κάστρου των Ιπποτών, όπου δεσπόζει η Παναγιά του Κάστρου. Μέσα στο Χωριό, αν ψάξετε, θα ανακαλύψετε τα περίπου έντεκα διαβατά, τις καμάρες δηλαδή από όπου περνάτε από κάτω και από πάνω είναι σπίτια. Να σημειώσουμε ότι οι Ευρωπαίοι πολίτες ερωτεύονται παράφο-

Ο καμπαναριός Τάσος Αναστασιάδης, φιλόξενος και πρόθυρος να διηγηθεί την ιστορία του νησιού του όπως την έζησε ο ίδιος

Μεζεδοπωλείο στον Γιαλό, εκεί που σκάνει το κύμα

Ο γύρος του νησιού με το κοίκι «Ποσειδών» περιλαμβάνει γεύμα με συμιακά μαγειρευτά στο ερημονήσι Σέσκλια

ΣΥΜΗ

ρα το νησί και πλέον αποτελούν περίπου το 5% των μόνιμων κατοίκων του. Στην καρδιά του Χωριού θα βρείτε το αρχαιολογικό και λαογραφικό μουσείο και στην πλατεία Κάμπου το ναυτικό μουσείο, με ένα τμήμα του αφιερωμένο στη σπογγαλιεία και εκθέματα όπως την περίφημη καταδυτική μηχανή που πρώτοι φόρεσαν οι Συμιακοί σφουγγαράδες το 1863. Στο σημείο αυτό να θυμηθούμε ότι Συμιακοί σφουγγαράδες βρήκαν ανοικτά των Αντικυθήρων το 1900 ναυαγίο πλοίου του 100 π.Χ. με πολύτιμα ευρήματα όπως ο περίφημος «Μηχανισμός των Αντικυθήρων» που στην ουσία αποτελεί τον πρώτο υπολογιστή.

Πανοραμική θέα

Όπου σταθείς κι όπου βρεθείς στο Χωριό απολαμβάνεις τη Σπετααρία, το πρώτο δημοτικό φαρμακείο, τις πλατείες των οικισμών, τα μαγειρεία. Από τον Άγιο Νικόλαο κοντά στον οικισμό Αργάκια, μοιάζει να χύνεται ο Καταρράκτης, ένας πλακόστρωτος κατηφορικός δρομίσκος φτιαγμένος από «ντουκεμέ», δηλαδή από πέτρες που τοποθετούσαν οι μάστορες δεξιοτεχνικά μέσα στο χώμα δημιουργώντας έναν επίπεδο δρόμο. Ακολουθεί την κοίτη του ποταμού ως τον Γιαλό και είναι αγαπημένος περίπατος των μοναχικών. Ο ασφαλτόδρομος πάνω απ' το Χωριό έχει παγκάκια στην άκρη του για να ξεποσταίνει κανείς μπροστά στην πανοραμική διπλή θέα από τη μία προς το Χωριό, το οποίο ενώνεται με τον Γιαλό και τον κοσμικό όρμο με τα γιοτ και τα καταστήματα, και από την άλλη προς τον σμαραγδένιο αιγαίοπελαγίτικο ορίζοντα.

Στην άλλη πλευρά μερικοί παλιοί μύλοι ορθώνονται στην κορυφογραμμή του λόφου, θυμίζοντας την εποχή των 25.000 κατοίκων. Σήμερα, δεν φθάνουν τους 3.000. Πιο κάτω, φουντωτά αμπέλια κι ελιές αγγίζουν το γαλήνιο ψαροχώρι Πέδι με τα αμέτρητα καΐκια, τα παστέλ αρχοντόσπιτα και τις ταβερνούλες. Η Φακίνου περιγράφει ότι οι φτωχότεροι, που κατοικούσαν ψηλά στο βουνό «ζούσαν μια αρχαία ζωή, που τη ρύθμιζαν οι εποχές, τα γεννητούρια των προβάτων, η ωρίμανση των καρπών, η άνθιση των κυκλάμινων, ο πρώτος περίπατος των σαλιγκαριών μετά τα πρωτοβρόχια ή το μάζεμα των άγριων μανιταριών. Όλα είχαν μια τάξη απαραβίαστη».

Είκοσι χιλιόμετρα ασφαλτόδρομου ανάμεσα σε πεύκα και κυπαρίσσια ενώνουν το Χωριό με το μοναστήρι του Πανορμίτη. Είναι αφιερωμένο στον αρχάγγελο Μιχαήλ που τον λένε «κλέφτη» γιατί, σύμφωνα με την παράδοση, απ' όποιον δεν δώσει το τάμα του, εκείνος βρίσκει τρόπο να το πάρει. Στο καμπαναριό του 1711 δεσπόζει η καμπάνα βάρους 750 κι-

Γκράφτι σε σοκάκι της Καλής Εστράς

Πέδι

Κάθε παραλία μάς αιφνιδιάζει ευχάριστα κι ύστερα χάνεται μέσα στο ανελέητο φως

λών και η πόρτα του που κατασκευάστηκαν από τον αγέρωχο καμπανοποιό Τάσο Αναστασιάδη. Το μοναστήρι διαθέτει κελιά για διαμονή, καφενείο, μπακάλικα, εστιατόριο, λαογραφικό και βυζαντινό μουσείο, όπου υπάρχουν αξιοπερίεργα караβάκια και μπουκάλια-τάματα που έφτιαχναν οι πιστοί κι έστελναν στο πέλαγος να ταξιδέψουν ως την πόρτα του Πανορμίτη. Οδικώς, κατεβαίνουμε στην παραλία Μαραθούντα, μόλις δύο χλμ. από τον Πανορμίτη, με λίγες σμπρέλες και ξαπλώστρες που προσφέρει δωρεάν η ταβέρνα.

Το μονοπάτι

Μέσα από το Χωριό, ανεβαίνουμε στον οικισμό Ξίσο που έχει θέα προς όλη τη

Σύμη. Για εξακόσια περίπου μέτρα διαβαίνουμε το άνυδρο τοπίο και δροσιζόμαστε όταν το μονοπάτι μπαίνει στο δάσος του θεολόγου και καταλήγει στην παραλία με τη νησίδα του Αγίου Αιμιλιανού, όπου δεσπόζει κατάλευκο το μικρό μοναστήρι. Μπορείτε να μείνετε στα κελιά αν ζητήσετε τα κλειδιά από την οικογένεια που το περιποιείται, όπως και στο μοναστήρι του Αγίου Φιλήμονα, κοντά στη θάλασσα. Ένα δεύτερο μονοπάτι ξεκινά από τον οικισμό Χαμές του Χωριού όπου έχει πανοραμική θέα και καταλήγει στο μοναστήρι Σωτήρη τού Μικρού έπειτα από μιάμιση ώρα περπάτημα μέσα στο κυπαρισσόδασος. Εκεί θα βρείτε τα έντεκα αρχαία και αναστηλωμένα πέτρινα πατητήρια Κουρκουνιώτη.

Εν πλώ

Πολλά καΐκια αποπλέουν κάθε πρωί ταξιδεύοντας πολύ κοντά στην ακτογραμμή. Ο καπετάν Γιαννίκος κάνει τον γύρο του νησιού σταματώντας για βουτιές στις πιο ωραίες παραλίες. Για κολύμπι και κολατσιό, το πλήρωμά του σερβίρει ποικιλία ντόπιων εδεσμάτων στο ερημονήσι Σεσκλί, την αρχαία Τεύτλουσα. Ο Αι-Γιώργης ο Δυσάλωνας προκαλεί ανατριχίλα όταν ξεπροβάλλει μπροστά μας. Μια εντυπωσιακή παραλία, που κείτεται κάτω από έναν εντελώς κάθετο βράχο ύψους τριακοσίων μέτρων, δυσάλωτο όπως τον αποκαλούν που σημαίνει «με δύσκολη πρόσβαση». Κολυμπάμε μαζί με φώκιες ως τη μικροσκοπική, βοτσαλωτή ακτή που κρύβει η Φωκοσπηλιά ▶

1. Νύχτες γιορτής
2. Έξω από τη μοναδική ταβέρνα στην παραλία Νανού
3. Ο Γιαλός
4. Αξέχαστες βουτιές στην παραλία Αϊ-Γιώργη του Δουσάλωνα, όπου ο Άντονι Κουίν γύρισε σκηνές της ταινίας «Τα κανόνια του Ναβαρόνε»

Κάθε παραλία μάς αιφνιδιάζει κι ύστερα χάνεται μέσα στο ανελέητο φως και ενώ το καίκι σε νανουρίζει, το βλέμμα παραδίνεται στο λευκό χρυσάφι του αλατιού, το μελτέμι φέρνει μυρωδιές ρίγανης και φασκόμηλου κι η άγκυρα τραγουδά καθώς βυθίζεται στα κύματα και ρετώντας τις κοιμισμένες αρχαίες πόλεις και τις γοργόνες στο δειλινό και καλωσορίζοντας το φεγγάρι που μοιάζει κι αυτό με βότσαλο ασημί. ●